

Bijlage 3 : de referentienormen

I.A.O.? Basisconventies? Wat betekent dat allemaal?

De wet op de toekenning van een sociaal label verwijst naar de "basisconventies" van de Internationale Arbeidsorganisatie. Deze heeft een soort internationale arbeidswetgeving uitgewerkt, die weinig gekend is bij het publiek.

De I.A.O.

De Internationale Arbeidsorganisatie werd opgericht in 1919. Ze heeft drie doelstellingen: de arbeidsomstandigheden van de arbeiders in alle landen verbeteren, de sociale vrede versterken, en tegelijkertijd daarbij vermijden dat de landen die een sociale wetgeving hebben uitgewerkt in hun concurrentiepositie benadeeld worden tegenover andere landen.

De IAO heeft van bij haar oprichting een *tripartiete* structuur waar overheid, werkgevers en werknemers met elkaar overleggen. Elk jaar wordt een internationale Arbeidsconferentie gehouden. Die brengt nationale delegaties samen, samengesteld uit vertegenwoordigers van regering, werkgeversorganisaties en vakbonden. De IAO heeft een brede werking: ze stelt regels op (de zogenaamde "normen"), ze ondersteunt landen die erom vragen zodat die de normen gemakkelijker kunnen invoeren en ze controleert ook de naleving van de conventies.

Echte internationale wetten

De normen bestaan uit conventies. De moeten gerespecteerd worden door de staten die ze hebben geratificeerd. Er zijn nu zo'n 184 conventies, maar sommige zijn wel verouderd. De verplichte normen worden in 4 groepen ingedeeld, al naar gelang hun belang.

- o De fundamentele normen zijn de belangrijkste. Ze handelen over de basisprincipes: syndicale vrijheid, het recht op collectief overleg, de afschaffing van dwangarbeid, gelijk loon voor gelijk werk, verbod op discriminatie, geen kinderarbeid
- o Andere normen handelen over sociale bescherming, bv. van zwangere vrouwen
- o Ook de infrastructuur voor de toepassing van de normen wordt geregeld door conventies: arbeidsinspectie, sociaal overleg
- o Een aantal normen regelt de bescherming van zekere groepen werknemers: migranten, bouwvakkers, zeelieden...

De IAO doet ook nog aanbevelingen, die zijn niet verplicht van toepassing.

Zwakke naleving

De normen van de IAO zijn verplicht voor alle landen die ze geratificeerd hebben. Maar de

toepassing ervan is vaak voor interpretatie vatbaar. Nemen we kinderarbeid. In derdewereld landen bewerken kinderen soms samen met hun ouders het land: het verschaft een inkomen en is een vorm van opvoeding. Maar in de meeste gevallen is kinderarbeid een kwestie van pure uitbuiting: denken we maar aan kinderen die tapijten moeten weven, of voetballen stikken. En altijd is kinderarbeid een gevolg van de armoede van de ouders. Mamounata Cissé, van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen "Er is maar één oplossing voor kinderarbeid: werk verschaffen aan de ouders en die op een behoorlijke manier te betalen. Want welke vader of moeder zou dan nog aanvaarden dat hun tienjarige zoon of dochter moet werken?"

De IAO ondersteunt de landen die het wensen met technische hulp voor de implementatie van de normen met vorming, seminaries, adviezen, enz... Dit lijkt weinig spectaculair, maar is een belangrijke component van haar werk. En uiteindelijk zal de IAO nagaan of de normen wel worden gerespecteerd. Toch heeft ze het moeilijk om een land te sanctioneren wegens overtreding van een conventie, zeker als het ontwikkelingslanden zijn, want die wijzen steeds op hun gebrek aan geld en infrastructuur.

Een nieuwe stap

De IAO heeft in 1998 een *Verklaring betreffende de principes en fundamentele rechten van de arbeid* aangenomen. Het doel ervan is de bescherming uit te breiden tot zoveel mogelijk werknemers, maar zonder de ontwikkelingslanden verplichtingen op te leggen die ze toch onmogelijk kunnen respecteren. Deze Verklaring is een compromis: de vakbonden hadden liefst de normen uitgebreid, de werkgevers wilden ze verzwakken, en de regeringen waren hierover verdeeld. De nieuwe Verklaring verplicht alle Lidstaten de hongergenoemde basisnormen zo goed mogelijk na te leven, ook al zijn er niet altijd onmiddellijke resultaten. Ze neemt dus wel wat gas terug ten opzichte van de normen, die wel verplicht moeten worden nageleefd. Het grote voordeel is dat de Verklaring alle Lidstaten van de IAO bindt: aan de normen konden ze ontsnappen, door ze niet te onderschrijven, bij de Verklaring is dit achterpoortje gesloten. Ze wordt daarom algemeen gezien als een stap dichterbij de ratificering en de naleving van de basisnormen door meer landen dan nu. Voor de vakbonden was dit trouwens de voorwaarde om het compromis te aanvaarden.

<p>Vakbondsvrijheid en collectieve overleg Conventie 87 (1948)</p> <p>Conventie 98 (1949)</p>	<p>DE BASISNORMEN</p> <p>Deze conventie past de vrijheid van vereniging (een algemeen mensenrecht) toe op het domein van de arbeidsmarkt. Ze garandeert aan werknemers en werkgevers het recht om organisaties van hun keuze op te richten en er lid van te worden, zonder voorafgaande toestemming van de overheid. De conventie werd geratificeerd door 139 landen op de 175 Lidstaten van de IAO.</p> <p>Deze conventie regelt de werking van werkgevers- en werknemersverenigingen en beschermt hen tegenover regeringsinmenging. Ze verbiedt discriminatie gericht tegen vakbonden. Ze werd geratificeerd door 151 landen.</p>
<p>Dwangarbeid Conventie 29 (1930)</p> <p>Conventie 105 (1957)</p>	<p>Deze conventie wil alle vormen van verplichte arbeid, dwangarbeid en slavernij afschaffen. Enkele uitzonderingen blijven toegestaan: militaire dienst, gevangenisstraf, sommige traditionele gemeenschap- diensten. De conventie werd geratificeerd door 160 landen.</p> <p>Deze tekst vult de vorige aan, vooral met betrekking tot dwangarbeid als straf (arbeidsdiscipline, politieke heropvoeding...) Deze conventie werd geratificeerd door 157 landen.</p>
<p>Kinderarbeid Conventie 138 (1973)</p> <p>Conventie 182 (1999)</p>	<p>De tekst legt de minimumleeftijd vast voor arbeid, die niet lager mag liggen dan het einde van de leerplicht. Er zijn uitzonderingen voorzien, en de tekst wordt aangevuld door andere conventies die enkel gelden voor bepaalde beroepen. Deze conventie werd geratificeerd door 116 landen.</p> <p>Ook deze recente basisconventie laat kinderarbeid in principe nog steeds toe. Ze voorziet vooral maatregelen om de ergste vormen van kinderarbeid uit te roeien (prostitutie, uitbuiting...). Deze conventie werd nauwelijks 3 jaar na het afsluiten van de conventie reeds geratificeerd door 116 landen: een record.</p>
<p>Gelijkheid en verbod op discriminatie Conventie 100 (1951)</p> <p>Conventie 111 (1958)</p>	<p>Deze conventie regelt het principe van gelijk loon voor gelijkwaardig werk voor mannen en vrouwen. Ze werd geratificeerd door 156 landen.</p> <p>Deze conventie wil een einde stellen aan discriminatie inzake arbeid (aanwerving, arbeidsvoorwaarden), ongeacht verschillen in geslacht, ras, kleur, godsdienst, politieke opinie, nationaliteit. Ze promoot ook een gelijke kansenbeleid. Ze werd geratificeerd door 154 landen.</p>

Deze tabel geeft de situatie op 28/02/02.

<http://www.ilo.org>

<http://webfusion.ilo.org/public/db/standards/normes/applic/appl-ratif8conv.fm?Lang=FR>